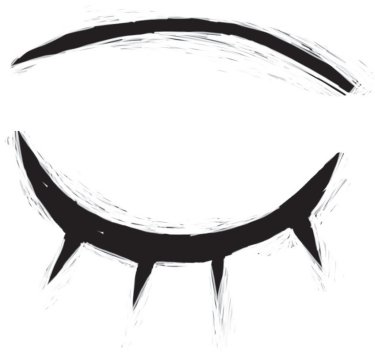
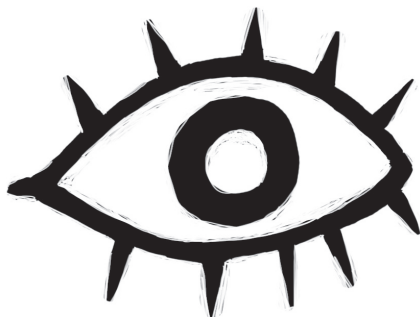

AFONSO CRUZ
festő a mosogató alatt

Fordította: Király Szabolcs

**festő
a mosogató
AFONSO CRUZ alatt**

typotex

Az Európai Unió
Kreatív Európa programjának
társfinanszírozásával

Az Európai Bizottság támogatást nyújtott ennek a projektnek a költségeihez.
Ez a kiadvány a szerző nézeteit tükrözi, és az Európai Bizottság nem tehető
felelőssé az abban foglaltak bármilyen felhasználásáért.

Afonso Cruz: *O pintor debaixo do lava-loiça*

Copyright © Afonso Cruz, 2011

Copyright © Editorial Caminho, 2011

First published in Portugal by Editorial Caminho, 2011.

The author is represented by Bookoffice (bookoffice.booktailors.com).

Hungarian translation © Király Szabolcs, 2019

Hungarian edition © Typotex, Budapest, 2019

Engedély nélkül semmilyen formában nem másolható!

TYPOTEX VILÁGIRODALOM

ISSN 2064-2989

ISBN 978 963 493 044 0

Kedves Olvasó!

Köszönjük, hogy kínálatunkból választott olvasnivalót!

Újabb kiadványainkról, akcióinkról a www.typotex.hu

és a facebook.com/typotexkiado oldalakon értesülhet.

Typotex Kiadó

Alapította Votisky Zsuzsa, 1989

A kiadó az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók

és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.

Felelős vezető: Németh Kinga

Főszerkesztő: Horváth Balázs

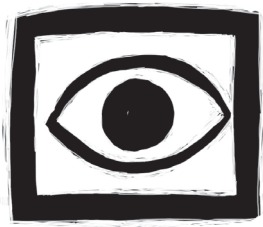
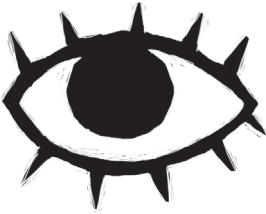
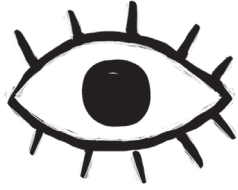
Felelős szerkesztő: Urbán Bálint

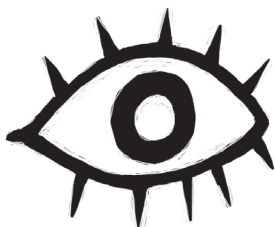
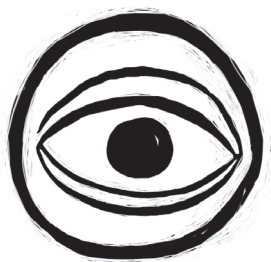
A borítót tervezte és a kötetet gondozta: Kiss Barnabás

A könyvben szereplő illusztrációk a szerző munkái.

Készült a Multiszolg Bt. nyomdájában

Felelős vezető: Kajtor Bálint

bevezető

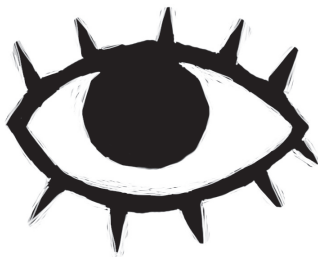
A vizet be lehet palackozni, a történetek viszont hamar megposhadnak, ha palackba zárjuk őket. Szabadon kell mozogniuk, mint a vadállatoknak. El kell oldoznunk béklyóikat, hogy a maguk meztelenségében szárnyalhassanak.

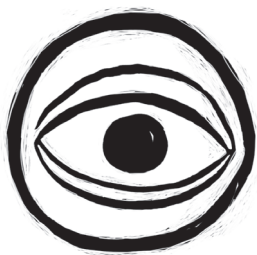
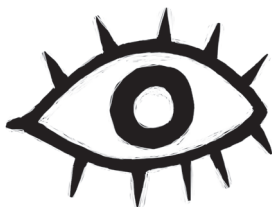
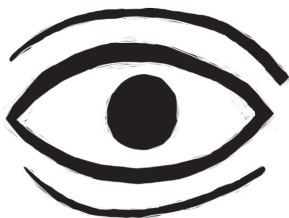
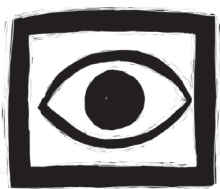
Sors 1895. november 23-án született. Ő festette 1940-ben azt a képet, amelyik Figueira da Fozban, a Rua do Alto da Fonte egyik házában lóg. A helyiség elég szűkös, jobb oldalán fából készült boltív, közvetlenül a Sors által festett kép alatt. Szemben egy állóóra, egy sarokszekrény és egy félbevágott légcsavarból készült ruhaakasztó áll. A bal oldali falat egy fűrészszesrája fűrészze, afrikai szobrok, képek, sétapálcák, bennszülött szöttesek, maszkok, értelmezhetetlen tárgyak és festett tányérok díszítik. A boltív felett elefántagyar és egy vízilófog, mely utóbbinak bár hatalmas a koronája, a gyökere még annál is nagyobb. Tetteink és gondolataink eredményessége leginkább a nem látható dolgokon múlik. A gyökereken. Ezért is mesélem el ezt a történetet. Mert vannak dolgok, melyeket a felszín alatt hordozunk, melyek elrejtőznek a minket fürkésző tekintetek elől. Van bennünk egy óriási táj, amely csak akkor válik láthatóvá, ha lemerülünk a mélybe, és felhozzuk az emlékeinket. Nincs erősebb a láthatatlan dolgoknál, a Behemót agyarának gyökerénél. Egy festőnél a mosogató alatt.

**AZ IZZÓ SZEMEK
KÖNYVE**

feldobtak minket a levegőbe, és elkaptak

Gyermekkorunk összes kertje édenkert. Ezt az időszakot, amikor még görbe lábakkal futkároztunk és minden lélegzetvételünk sajátos fényt árasztott, lágy bevonat fedi. Nevetve és teljes odaadással szaladtunk a felnőttek karjai közé. A felnőttek pedig feldobtak bennünket a levegőbe, és biztos kézzel elkaptak. Felnőttkori álmainkban talán ezért tér vissza ennyiszor a repülés. Ugyanúgy ahogy visszatérnek az óriások és a törpék is, hiszen egyszer valóban ezek voltak a méretarányok.

Jozef Sors egy hatalmas házban született. Ott dolgoztak a szülei. Az épület egy Möller nevű ezredesé volt. A ház mögött egy virágokkal teli, kőfallal határolt, óriási kert terült el.

Jozef Sors anyja vasalónő volt, apja pedig komornyik. Az anyja kiugró arccsontú, alacsony, kedves és jelentéktelen asszony volt, az apja viszont meglehetősen különleges személyiségjegyekkel bírt. A világon nem létezett nála őszintébb ember. Nem engedelmeskedett a civilizált életmód szabályainak: ami a szívéen volt, az mindjárt a száján. Amikor a fia megszületett, a bába alig vágta

el a köldökzsinórt, ő máris felkiáltott: olyan, mint egy patkány. Marija, a bába oldalvást rápillantott, és kiküldte a szobából, de a komornyik a kezében akarta tartani a csecsemőt. Elérzékenyült, még egy könnycseppet is elmorzsolta. Hatalmas karjaiban az újszülött még apróbbnak tűnt. Tényleg olyan, mint egy patkány, mondta, miközben jobb kezének mutatóujjával a csöppség arcát simogatta. Felesége fáradtan mosolygott, arccsontjai a szokásosnál is jobban kirajzolódtak. Marija kikapta a babát a komornyik kezéből, és az anyja karjaiba helyezte, hogy szopni tudjon. Amikor a baba elaludt, Marija megjegyezte, hogy szép kisfiú, erős, mint a tenger, és egészséges, mint az eső. Fogó Holdnak tűnő bal szeme egyértelműen azt mutatja, hogy művész lesz.

– Valami színházi ember, vagy artista? – kérdezte a komornyik.

– Nem, másféle.

Amikor ezt meghallotta, Sors asszony csuklani kezdett, hiszen mi is lehetne szomorúbb annál, mint hogy az emberből művész legyen, és minden pillanatban úgy tekintsen a világra, mintha először látná.

– Ugyan ki mondott ilyet magának? – kérdezte a bába.

– Az ezredes úr egyik barátja. Egy szobrász, nemrég járt nálunk.

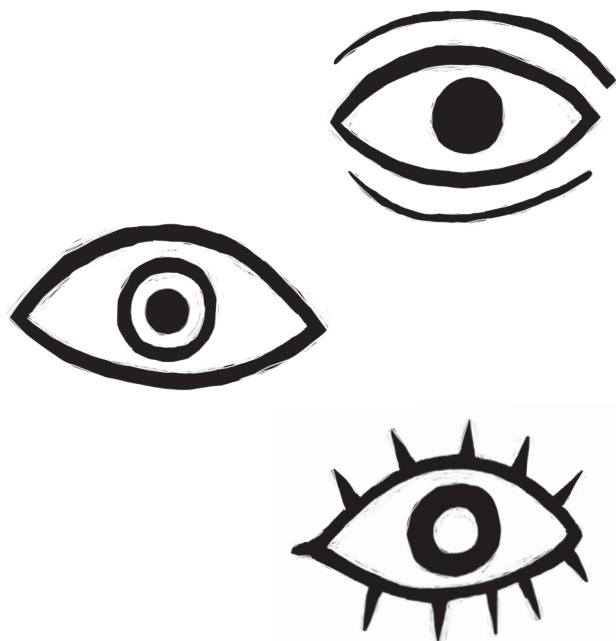
– Én pedig azt mondom, hogy nagy áldás, ha az ember úgy tud nézni a világra, mintha akkor látná először.

– Nagy csapás az – mondta a feleség két csuklás között. – A legnagyobb szerencsétlenség. Én azt szeretném, hogy a dolgok ismerősek legyenek, ha rájuk nézek, mint a bácsikám, a férjem, és az ebédnél a kenyér. Minden éjjel ugyanazon férfi mellé szeretnék ágyba bújni, akinek mindig ugyanazon ajkai várjanak. Azt szeretném, hogy a ma használt ágynemű ugyanazt az érzést adja, mint a tegnapi, még ha teljesen más is a szövése. Nem akarom, hogy

a csókok ismeretlenek legyenek, azt akarom, hogy maradjanak mindörökre ugyanolyanok. Nem akarok meglepődni úgy, ahogy azt tettem fiatalkoromban. Az ember csak akkor élhet békében, ha mindig ugyanazon dolgok veszik körül, ha észre sem veszi őket, mert már a részévé váltak, mintha már megette, megrágta és lenyelte volna őket, és most már mindez az ő húsa, az ő vére lenne. Csak akkor vagyunk boldogok, ha nem érezzük lábunkon a cipőt.

És ahogy ezt elmondta, el is aludt.

az embernek három gyomra van

Möller ezredes, a ház ura érzékeny ember volt, szerette a virágokat, és egyet-egyét rendszeresen leszakított, hogy a hajába vagy a füle mögé tűzze. Alacsony termete ellenére megjelenése tekintélyt parancsoló volt. Bajsza a mellkasáig ért, és dús szőr nőtt az orrában. Katonatiszttól nem meglepő módon erélyes és szigorú volt, viszont tudott könyörületes is lenni, mivel alapvetően ilyen volt a természete. Az ezredes Jozef Sors születése után egy nappal, karján a fiával belépett a vasalónő szobájába. A majdnem egyéves Wilhelm apja bajszába kapaszkodott. Az ezredes üdvözölte az asszonyt.

– Fiaink együtt fognak tanulni – jelentette ki az ezredes. – Már beszéltem Fischmann barátommal, akinek az unokaöccse, egy művelt fiatalember, most kezdte a pályafutását nyelvtudósként, és beleegyezett, hogy a fiúk tanítója legyen.

Sors asszony megköszönte a felajánlást.

– Havel Kopecky, a barátom unokaöccse élénken érdeklődik a világ dolgai iránt. Éppen ma mesélte, hogy egy Röntgen nevű német fizikus olyan sugarakat fedezett fel, amelyekkel be lehet pillantani a dolgok belsejébe. Képzelve csak el, egy napon majd Röntgen sugarainak köszönhetően látni fogjuk az ember belsejét.

– A lelket? – kérdezte Sors asszony.

– Teljes meztelenségében. Egy nap majd képesek leszünk ólomlemezen szemlélni a lelket. Addig azonban, azt hiszem, meg kell elégednünk a csontjaink látványával.

– Borzasztóan hangzik. Ugyan ki akarna látni ilyesmit?

– Ha-ha-ha – nevetett fel az ezredes. – Teljesen igaza van. Mi-csoda szörnyű látványt nyújthatunk mondjuk hétéves holttestként egy koporsóba zárva. De ez fontos. Így fejlődik az orvostudomány, és ezért gondolunk az életre: mert a halálról elmélkedünk. A mindennapokban nem látható dolgok látványa különböző mértékben válthat ki undort és igézetet. Eluralkodik rajtunk a szégyen, ha meglátjuk, mi van a ruha alatt, ha pedig még mélyebbre tekintünk, az undor, a förtelem okozta hányinger kerít hatalmába minket. Elájulunk a saját vérünk láttán. Mindennél rémisztőbb az ember belseje, akár anatómiai, akár erkölcsi értelemben.

– De ez az új találmány akkor jó?

– Szörnyűséges, de hasznos. Végtére is arra szerettem volna rávilágítani, mennyire nagy reményeket fűzők gyermekeink jövőbeli oktatójához. Már ki is válogattam a könyvtáramból néhány

könyvet, amelyekről úgy vélem, feltétlenül szükségesek a gyermeknevelésben.

– A gyermekeknek ételre van szükségük – jelentette ki a komornyik, ahogy belépett. – Attól lesznek erősek.

Wilhelm fészkelődni kezdett az apja mellkasán. Az ezredes a vállára fektette a gyerek fejét. Wilhelm a komornyik látványától mindig izgatottabb lett.

– Sokféle táplálék létezik – mondta Möller ezredes, miközben a fiát ringatta. – Az embernek három gyomra van: egy a hasában, egy másik a mellkasában és egy harmadik a fejében. Mindannyian tudjuk, mire szolgál a hasunkban lévő; a mellkasunkban lévő a levegőt emészt meg, ami a legfontosabb táplálékunk. Az ember sokkal gyorsabban meghal levegő nélkül, mint kenyér és víz nélkül. Végezetül pedig ott a fejünkben lévő gyomor, amelyet szavak és betűk látnak el élelemmel. Az ember az első két gyomrát a száján és az orrán keresztül táplálja, míg a harmadik elsősorban a szemén és a fülön keresztül jut táplálékhoz, és mindent finomabb formában hasznosít.

– Az a rengeteg szó – mondta a komornyik –, az a sok badarság.

